

**Labdarības
skola**

Pētījums

***„Labdarības izpratne un
attieksme skolēnu vidū”***

2012. gads

inbox.lv

Kopsavilkums	3
Pētījuma mērķis un metodoloģija	4
1. Filantropija	5
2. Labdarības nozīme	5
3. Labdarības izpratne	7
4. Aktivitātes labdarības jomā	10
5. Palīdzība svešiniekam grūtībās	10
6. Izplatītākie ziedošanas veidi	11
7. Labdarības rezultāts	13
8. Ziedošanas motivācija	14
9. Labdarības izpratnes veidošana	15
10. Ieteikumi	16

Kopsavilkums

Pasaules ziedošanas indeksā¹, kuru katru gadu veic starptautiskais labdarības veicināšanas fonds Charities Aid Foundation, Latvija 2011. gadā 153 valstu analīzē ievietota 118 vietā. Šajā pētījumā labdarība tiek pētīta trijos virzienos: naudas ziedojumi labdarības organizācijām, brīvprātīgā darba ieguldījums un palīdzība svešiniekiem grūtībās.

Pētījuma „Labdarības izpratne un attieksme Latvijā, īpaši skolēnu vidū” ietvaros, veicot 3 kvantitatīvās aptaujas (kopā 2804 respondenti), 4 fokusgrupu diskusijas (kopā 42 skolēni un 8 skolotāji), eksperta interviju un video aptauju, tika gūtas atbildes uz sekojošiem jautājumiem:

- Kāda ir labdarības izpratne un attieksme pret to Latvijā?
- Kādas ir populārākās labdarības aktivitātes, kurās iesaistās cilvēki, īpaši skolēni?
- Kas veido labdarības tradīcijas un kavē to attīstību?

Cilvēki ziedo, bet iekšēji šaubās

Latvijā cilvēki aktīvi ziedo, galvenokārt naudu un mantas. Visbiežāk ziedo ziedojumu kastītēs un pa labdarības tālruni. Cilvēki uzskata, ka labdarība ir vajadzīga. Latvijā vairums cilvēku ir gatavi ar ziedojumiem atbalstīt galvenokārt konkrētu cilvēku, sabiedrības daļas pamatvajadzības. **Tomēr ziedojot šīm pamatvajadzībām, ziedotājus nepamet sajūta, ka to nodrošināšana ir atbildīgo valsts institūciju atbildība, kuru līdzcivēki spiesti uzņemties.**

Vairums cilvēku, kuri iesaistījušies labdarībā, uzskata, ka tas ir devis rezultātu. Savukārt tieši **neuzticēšanās** ir iespējams, **viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ cilvēki labdarībā neiesaistās.** Otrs iespējams iemesls – **analītiskā domāšana**: cilvēki būtu gatavi spontāni sniegt palīdzību, bet izsverot visus ieguvumus un zaudējumus, nolemj, ka sniedzot palīdzību, tās saņēmējam netiks dota iespēja pašam problēmsituāciju atrisināt saviem spēkiem, tādējādi kavējot viņa attīstību. Spēja **saprast otra nelaimi, empātija un iecietība ir populārākā ziedošanas motivācija.**

Jauniešu gatavība palīdzēt, iespējams, ir sociāli iemācīta

Vairums aptaujāto skolēnu apgalvo, ka ir jāpalīdz citiem, tomēr šīs atbildes, iespējams, ir sociāli iemācītas: reti kurš pauž gatavību darboties brīvprātīgi, kā arī nereti tiek minēta atbildība kā motivācija iespējamajai palīdzībai. Skolēniem trūkst pašiniciatīva un pašorganizēšanās spēja, kā arī trūkst izpratnes par sabiedriskā jeb kopējā labuma nozīmi, izteikti novērojams individuālisms. Jauniešu vidū populārākais palīdzības veids ir ziedojumi ziedojumu kastītēs.

Audzināšanai ir viena no lielākajām nozīmēm labdarības tradīciju veidošanā, kā arī – izpratnei par vajadzību uzticēties, sadarboties, kas savukārt veido nepieciešamos priekšnoteikumus kopējai attīstībai.

Ieteikumi

Ņemot vērā pētījuma ietvaros izdarītos secinājumus, svarīgi labdarības tradīcijas un kultūru veidot ģimenē, skolā. Jo **iesaistīšanās labdarībā nav tikai iespēja atrisināt konkrētu problēmu, sniegt palīdzību konkrētiem indivīdiem vai sabiedrības daļai – iesaistīšanās labdarībā veicina sadarbību, līdzjūtību, izpratni par dažādām problēmām un iespējamiem to risinājumiem.**

Pētījuma mērķis un metodoloģija

Pētījuma mērķis ir noskaidrot labdarības izpratni un attieksmi Latvijā, novērojot, ziedošanas paradumus, kā arī izvērtējot iesaistīšanos līmeni labdarības pasākumos, īpaši skolu līmenī.

Pētījuma realizētājs	Labdarības Skolas programmas pārstāvji – Ilze Šēfere-Siliņa, Ilze Sauškina, Karine Kalniņa
Pasūtītājs	Fonds Charity Factors
Pētījuma nosaukums	„Labdarības izpratne un attieksme skolēnu vidū”
Pētījuma realizācijas laiks Pētījuma aktivitātes	2011. gada novembris – 2012. gada februāris <ul style="list-style-type: none">• Kvantitatīvas interneta aptaujas• Fokusgrupu diskusijas• Padziļinātā eksperta intervija

Pētījuma objekts : Labdarības tendences Latvijā, īpaši bērnu un jauniešu vidū

Pētījuma veikšanas metodes: pētījums veidots, kombinējot kvalitatīvās pētniecības metodes (fokusgrupu diskusijas un ekspertu intervijas) ar kvantitatīvo pētījumu metodēm (anonīmas aptaujas anketas internetā).

Pētījuma ietvaros veiktas 3 skolēnu fokusgrupu intervijas, 1 skolotāju fokusgrupas intervija, 1 ekspertu intervija, kā arī 3 interneta aptaujas.

Pētījumā minētie jēdzieni:

- Labdarība - naudas, zināšanu, laika, mantu ziedošana, par to nesagaidot atlīdzību.
- Filantropija - mērķtiecīga ziedošana sabiedriskā labuma mērķim, par to nesagaidot atlīdzību.
- Sabiedriskais labums – kopējs labums sabiedrībai; pretēji pašlabumam, individuālam vai biedru labumam.

Pētījuma respondenti:

Fokusgrupu diskusijas:	9 skolēni Rīgā 16 -17 gadu vecumā 15 skolēni Liepājā 13 -14 gadu vecumā 18 skolēni Valmierā 12- 13 gadu vecumā 8 skolotāji Rīgā, vecumā no 30 līdz 60 gadiem
Eksperta intervija	1 sociālantropologa intervija
Interneta aptaujas:	<ul style="list-style-type: none">• Interneta aptauja Draugiem.lv „Vai ziedotajāt labdarībai?” 2224 respondenti• Interneta aptauja Draugiem.lv „ Ko Jūs saprotat ar vārdu labdarība?” 228 respondenti• Interneta aptauja Inbox.lv „Filantropijas izpratne” 352 respondenti
Video aptauja:	„Ko, Jūsaprāt, nozīmē jēdziens „filantropija””? 20 respondenti

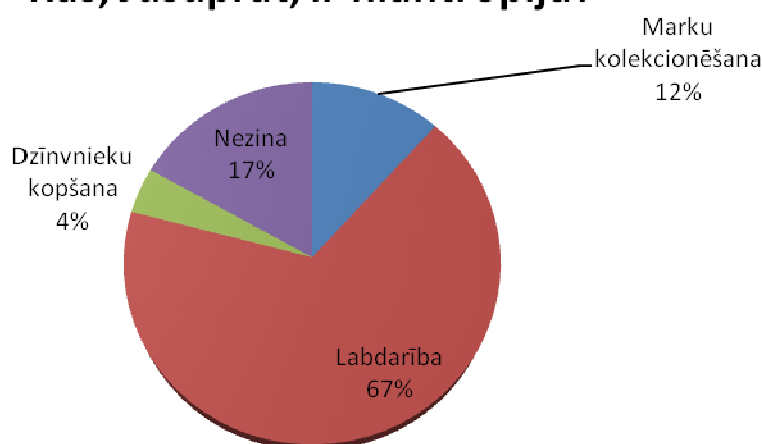
1. Kas ir filantropija?

Filantropija grieķu valodā burtiskā tulkojumā nozīmē cilvēces mīlestība (*philanthropos*); tā ir mērķtiecīga ziedošana sabiedriskā labuma mērķim, par to nesagaidot atlīdzību, vispārinot – labdarība.

Uzdodot šo jautājumu anonīmās interneta aptaujas respondentiem, pārliecinošs vairākums – 67% procentu aptaujāto atzina pareizo atbildi – filantropija ir labdarība. Tomēr 17% respondentu atzina, ka atbildi uz šo jautājumu nezina. 12% minēja, ka filantropija ir marku kolekcionēšana, bet 4% - dzīvnieku kopšana.

Tomēr video aptaujas rezultāti pieņēmu, ka cilvēki zina šī jēdziena nozīmi, neapstiprināja:

Kas, Jūsaprāt, ir filantropija?

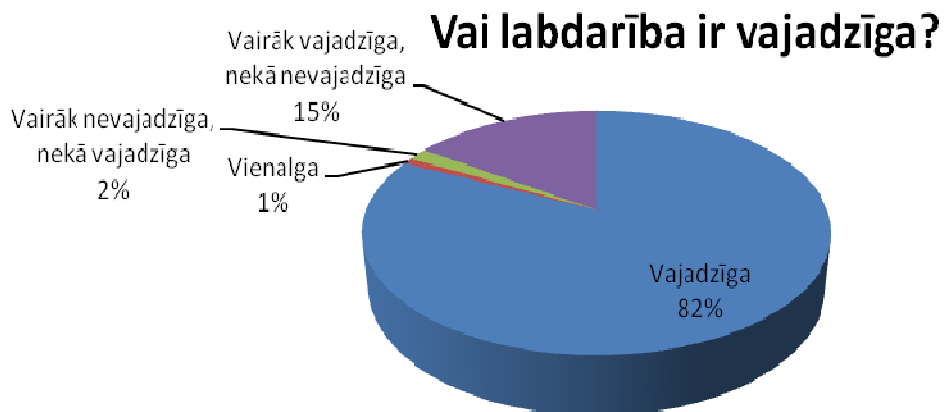
20 cilvēkiem uz ielas, uzdodot vienu un to pašu jautājumu un fiksējot atbildes viedoierakstā): „Kas, Jūsaprāt, ir filantropija?“, netika saņemta neviena pareizā atbilde. Visbiežāk respondenti atzina, ka ir dzirdējuši šī vārda nozīmi, agrāk zinājuši, bet tagad aizmirsuši.

Arī skolu fokusgrupu diskusijās neviens no skolēniem nezināja pareizo atbildi uz šo jautājumu.

Tādējādi, varam izdarīt pieņēmumu, ka interneta lietotāji ir izglītotāki, kā arī - iespējams, ka daļa interneta aptaujas respondentu, pirms atbildes sniegšanas ir izmantojuši informācijas iegūšanas iespēju internetā.

2. Labdarības nozīme

Uz jautājumu „Vai labdarība ir vajadzīga?“ pārliecinošs vairākums – 82% respondentu apliecināja, ka labdarība ir vajadzīga. Atziņa, ka labdarība ir vairāk vajadzīga, kā nevajadzīga, atbilstoša šķita 15% respondentu. Vairāk nevajadzīga kā vajadzīga labdarība bija 2% respondentu, savukārt 1% respondentu bija vienalga.

Arī skolēnu fokusgrupās skolēni vienojās, ka labdarība ir vajadzīga.

Savukārt skolotāju diskusijā labdarības vajadzība tika apšaubīta:

„Ziedojo ir divējādas jūtas. No vienas puses, ir vēlme palīdzēt. No otras, ziedojo rodas sajūta, ka Tu palīdzot noņem atbildību no tām valsts institūcijām, kurām būtu šie jautājumi jārisina. Tu noņem atbildību no viņu pleciem. Vai ir godīgi to prasīt no nodokļu maksātājiem?”

Diskusijā par labdarību bija jūtama atsvešinātība, neizpratne un aizvainojums pret valsts īstenoto politiku:

„Valsts iestādes var teikt, ka viņiem šo jautājumu risināšanai nepietiek budžeta līdzekļu. Vajag izbeigt šos melus! Valsts budžetā pietiek līdzekļu šiem jautājumiem. Vajag skatīties, kur tā nauda tiek izlietota! Valsts amatpersonām atkal pacēla algas, izmaksāja prēmijas. Nevajag Valsts ieņēmuma dienesta ēku celt nekuriem. Kāpēc par to neviens nerunā un neuztraucas?”

„Ejot no Brīvības pieminekļa līdz Vecrīgai, sastapos ar kādiem 5 ziedojumu lūgumiem – tikai ziedo, ziedo, palīdzi!”

„Negribu vairāk skatīties TV ziedošanas kampaņas. Sajūta, ka uz maniem pleciem gulstas palīdzība visiem.”

Labdarības vajadzību apstiprina vairums aptaujāto un diskusijas dalībnieku, tomēr cilvēkiem rodas sajūta, ka šīs problēmas tiek risinātas ar sabiedrības līdzdalību un ziedojumiem.

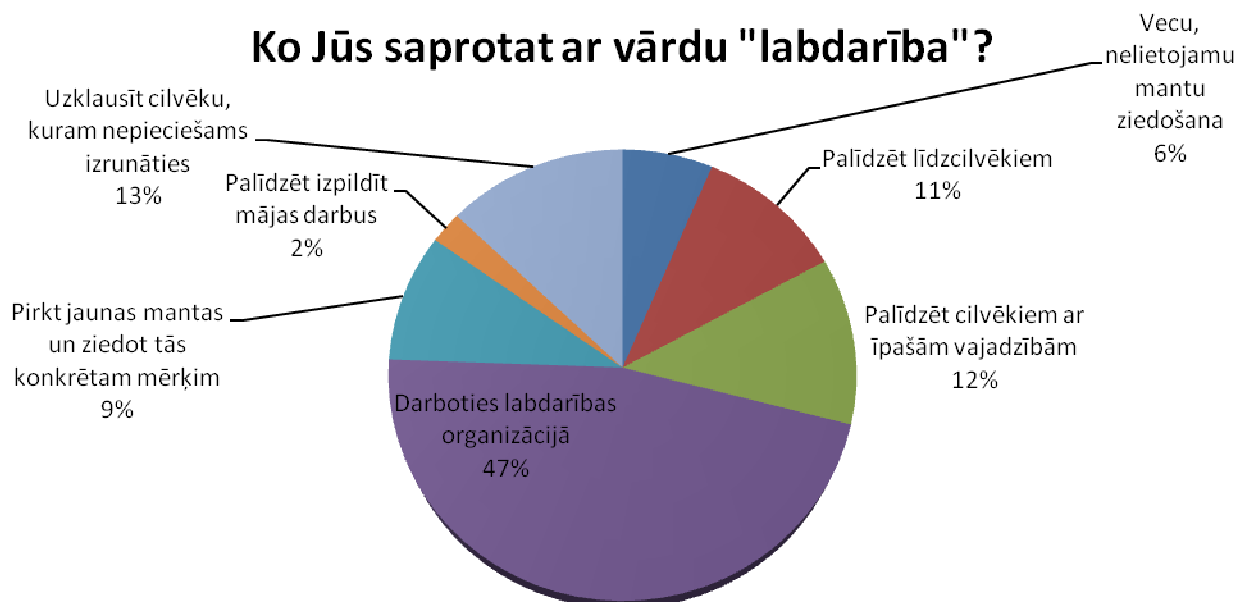
Fonda Charity Factors īstenotā, ASV Vēstniecības atbalstītā projekta „Education for Latvian NGOs in National and Regional Level” ietvaros 2011. gadā lektore Ilze Šēfere-Siliņa 11 Latvijas pilsētās diskutēja par ziedojumu piesaistes tendencēm labdarības organizāciju darbā. No 370 labdarības organizāciju pārstāvjiem, kas iesaistījās šajā pasākumā, ziedojumus sava darba nodrošināšanai piesaista salīdzinoši neliela organizāciju daļa. To skaidrojot ar cilvēku gatavību ar ziedojumiem atbalstīt ļoti konkrētus mērķus: bērnu veselību, palīdzību cilvēkiem krīzes situācijās, kas nonākuši trūkumā, kā arī dzīvniekiem. Tomēr citām sabiedriskā labuma darbības jomām kā izglītība un kultūra, zinātne, vēsturiskā mantojuma saglabāšana, vides

aizsardzība, amatieru sports, slimību profilakse, korupcijas apkarošanas veicināšana un sabiedrības integrācija – ziedojumus, īpaši privātpersonu, piesaistīt ir ļoti apgrūtināši, jo trūkst izpratnes par atbalsta nozīmi šo sabiedriskā labuma darbību nodrošināšanai.

Zinot, ka pilsoniskās sabiedrības pamatā ir arī spēja pašiem finansiāli atbalstīt un realizēt konkrētās sabiedrības daļai svarīgās idejas, jāsecina, ka Latvijā vairums cilvēku ir gatavi ar ziedojumiem atbalstīt galvenokārt konkrētu cilvēku pamatvajadzības. Savukārt ziedojot šīm pamatvajadzībām, ziedotājus nepamet sajūta, ka šo pamatvajadzību nodrošināšana būtu atbildīgo valsts institūciju atbildība.

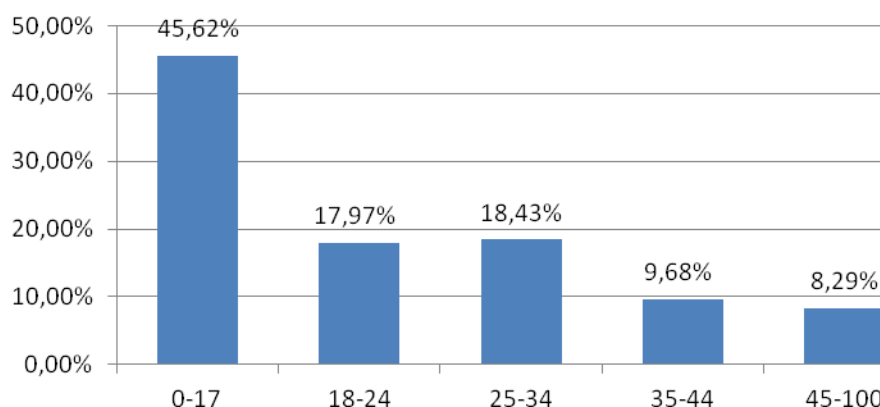
3. Labdarības izpratne

Gandrīz puse no 228 interneta aptaujas respondentiem minēja, ka tieši darbošanās labdarības organizācijā, viņuprāt, ir labdarība. 13% respondentu atzina, ka labdarība ir uzklaustīt cilvēku, kuram nepieciešams izrunāties, 12% respondentu atzina, ka labdarība ir palīdzība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, 11% - palīdzība līdzcivēkiem, 9% - jaunu mantu iegāde un ziedošana konkrētam mērķim, 6% minēja, ka labdarība ir vecu un nelietojamu mantu ziedošana, bet 2% par labdarību uzskatīja mājas darbu pildīšanu.

Šīs aptaujas lielākais respondentu loks ir jaunieši vecumā līdz 17 gadiem – tie sastāda 46% no visu atbilžu sniedzēju kopskaita. Skatot pētījuma rezultātus, interesants šķiet fakts, ka jaunieši vecuma posmā no 18 - 24 būtiski atšķiras no pārējiem attiecībā uz izvēlēto labdarības veidu – uzklaustīt cilvēku, kuram nepieciešams izrunāties. Šajā vecuma grupā tikai 2.5% jauniešu ir teikuši, ka šis veids ir attiecināms uz labdarību, savukārt pārējās grupās šis rādītājs ir augstāks un kopvērtējumā 13% respondentu šo kritēriju saista ar vārdu labdarība.

Respondentu sadalījums pa vecuma grupām

Pētījuma rezultāti uzskatāmi parādīja to, ka cilvēkiem vecuma grupā 35 - 44 šķiet, ka labdarība nozīmē uz klausīt cilvēku, kuram nepieciešams izrunāties (25.64%), sniegt ne tikai materiālo, bet tieši emocionālo, psiholoģisko atbalstu.

Runājot ar skolēniem fokusgrupā **par emocionālā atbalsta nozīmi**, tad 99% skolēnu atzina, ka viņiem ir ļoti svarīgs apkārtējo pozitīvs novērtējums un atbalsts. Tomēr reti kurš norādīja, ka šāda emocionāla atbalsta sniegšana līdz cilvēkam ir veicināma prakse, kā arī nesaistīja to ar labdarību.

Kaut kvantitatīvās aptaujas dati liecina, ka gandrīz puse (47%) aptaujāto uzskata, ka labdarība galvenokārt ir darbošanās labdarības organizācijās, tikai viens no 3 fokusgrupu diskusiju dalībniekiem (kopā 42 skolēni) pats bija iesaistījies labdarības organizācijas darbā.

Jautājot, vai **'brīvprātīgais'** ir jēdziens, ar ko sevi bērni gribētu asociēt, tad vairums skolēnu atbild piekrietoši. Brīvprātīgo jēdzienu skolēni skaidro ar to, ka brīvprātīgais nozīmē darīt labu, negaidot neko pretī.

Tomēr diskutējot ar skolēniem par iespēju iesaistīties labdarībā, ziedojot savu brīvo laiku, darbojoties kādā labdarības organizācijā, jāatzīst, ka reti kurš būtu gatavs to reāli darīt, iesaistīties un piedalīties labdarībā, ziedojot savu laiku un prasmes.

Uzsākot diskusiju, visās 3 fokusgrupās, skolēni atzina, ka pēc mācībām viņiem ir salīdzinoši daudz brīva laika. Liela daļa diskusiju dalībnieku atzina, ka daudz laika pavadot pie datora.

Jautājot: „Kāpēc pēc skolas neiesaistāties brīvprātīgās organizācijās?”, 14 gadus veca skolniece atbildēja:

„Tāpēc, ka dators ir svarīgāks. Tajā var satikt un runāties ar cilvēkiem, kurus tu ikdienā nesatiec, un kuri tev ir interesanti. Nav jāpiepūlās, sēdi un viss notiek.”

Fokusgrupu dalībnieki atzina, ka zina, kas ir brīvprātīgais darbs, bet uz sevi brīvprātīgā darba iespējas neattiecināja, nejutās aicināti, uzrunāti, un gatavi līdzdarboties.

Fokusgrupu diskusijas skolēni dalību labdarības organizācijās nesaskata kā pilnvērtīgu brīvā laika pavadīšanas iespēju, kā iespēju pašiem līdzdarboties, vienlaikus palīdzot citiem. Jo savu

laiku nav gatavi ziedot, lai kādam palīdzētu ārpus tam, ka skolas ietvaros tiek rīkotas kādas labdarības akcijas. Jautājot : „Kam būtu jābūt, lai jūs piedalītos?“, 16 gadīgs jauniešs atbildēja:

„Ļoti lielam kaut kam. Kaut kam nebijušam, kas Latvijā nav bijis. Es to nevaru nosaukt” .

*„Nekāds brīvprātīgais, jo man tas nepatīk” , atbild viens no 16 gadīgajiem puisiem.
„Esmu bijis brīvprātīgais, bet no tā nav bijis nekādas jēgas. Neviens nenovērtē. Vienu reizi esmu mēģinājis un ar to pašu pietiek. Vairāk negribu par to runāt”.*

Savukārt meitene, kas atsaukusies brīvprātīgajam darbam, minēja, ka nav bijis vienkārši atrast iespēju iesaistīties:

„Būtu svarīgi, lai šīs (brīvprātīgā darba) iespējas būtu pieejamas. Es ilgu laiku meklēju tādas iespējas un es neatradu, tāpēc arī sanāca tik ilgi domāt. Nav nekas dzirdēts, ” atzina 16 gadīga skolniece.

No vienas puses, šīs atbildes liek domāt par Latvijas labdarības organizāciju spēju uzrunāt, iesaistīt un noturēt jauniešus brīvprātīgajā darbā, bet no otras puses, jāatzīst, ka jaunieši paši nereti nav gatavi pašorganizēties, uzņemties iniciatīvu un meklēt iespēju pašizpausties brīvprātīgā darbā.

To daļēji apstiprina arī skolēnu fokusgrupu diskusijās iztirzātais jautājums: „ **Vai, jūsprāt, ir jāpalīdz citiem?**”, kur sniegtas atbildes:

„Nav jāpalīdz citiem, jo man neviens nepalīdz!”

„Ir jāpalīdz, jo tad kādreiz arī man palīdzēs!”

„Lai katrs pats tiek galā ar savām problēmām. Mani neviens neaiztiek un es arī nevienam neuzbāžos”

„No sākuma jāpalīdz sev, tad jādomā par citiem”

„Jā, jo palīdzēt ir jauki un var dabūt kaut ko pretī”.

Vairums skolēnu atzina, ka citiem ir jāpalīdz. Tā pienākās darīt. Bet jautājot tieši - ko katrs skolēns ir darījis citu labā, kā palīdzējis, konkrētas atbildes saņemt bija grūti: tika pieminēta ziedošana ziedojumu kastītēs, mantu vākšana skolas labdarības akcijās, reti kāds ģimenes pasākums, kura ietvaros ģimene ziedoja mantas.

Turpretī skolēni, kuri paši saskārušies ar konkrētām problēmsituācijām, daudz dziļāk izprata palīdzības nepieciešamību. Skolēns, kuram rados ir slima meitenīte, atzina:

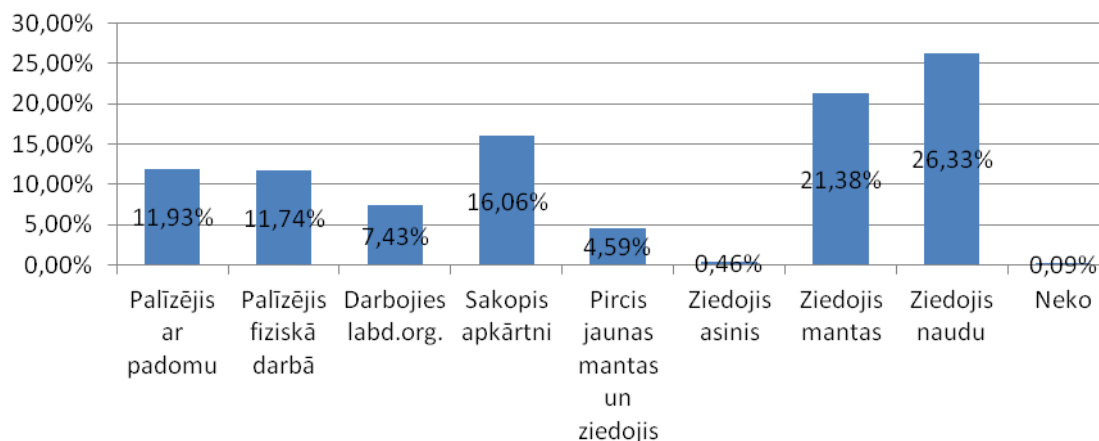
„Tikai tad, kad pats esi bijis atkarīgs no citu palīdzības, tu esi gatavs palīdzēt citiem”.

Vairums aptaujāto skolēnu apgalvo, ka ir jāpalīdz citiem, tomēr šīs atbildes, iespējams, ir sociāli iemācītas: reti kurš pauž gatavību darboties brīvprātīgi.

4. Aktivitātes labdarības jomā

Analizējot atbildes uz jautājumu: „Ko Jūs esat darījuši labdarības jomā?”, populārākās ir ziedojis naudu (26,3%), ziedojis mantas (21,38%), bet darbošanos labdarības organizācijā

Ko Jūs esat darījuši labdarības jomā?

min tikai 7,43% aptaujāto. Savukārt talkošanu labdarības izpausmi savā dzīvē min 16% aptaujāto, kam seko palīdzība ar padomu (11,93 %) un palīdzība fiziskā darbā (11,74%). Neko labdarības jomā nav darījuši 0,09% aptaujāto.

Tas ļauj secināt, ka populārākās labdarības aktivitātes ir naudas un mantu ziedošana, kurai seko apkārtnes sakopšana, kas iespējams, saistīts ar Latvijā populāro apkārtnes sakopšanas kampaņu „Lielā Talka”.

5. Palīdzība svešniekam grūtībās

[Charities Aid Foundation ikgadējā Pasaules ziedošanas indeksā](#) (World Giving Index 2011) labdarība tiek pētīta trijos virzienos: naudas ziedojumi labdarības organizācijām, brīvprātīgā darba ieguldījums un palīdzība svešniekam grūtībās.

Katrā skolēnu fokusgrupā pētījuma ietvaros tika diskutēts par palīdzības sniegšanu svešam cilvēkam grūtībās. Jautājot, vai bērni palīdzētu pilnīgam svešniekam, daudzi bērni bija saņēmuši drošības norādījumus no vecākiem, kas liedz tuvoties svešiem cilvēkiem:

„Ģimenē māca, ka nedrīkst runāt ar svešiem, nedrīkst braukt ar stopiem, kāpt svešās mašīnās”, 16 gadīga meitene

„Nē, es nepalīdzētu, jo es jau nezinu, kam es palīdzu!”

Tomēr nereti nevēlēšanās palīdzēt nebija saistīta ar drošību:

„Ja samaksā, tad palīdzēšu”

„Man nav jāpalīdz, ja vecāki nav likuši”

„Nē, jo man nav laika”

Vairums bērnu tomēr uzskatīja, ka ir jāpalīdz svešiniekiem.

„Nu, jā. Ja es uz ielas redzētu 4 bērnu ģimeni, tad jau palīdzētu. Ja viņi paši nebūtu pie tā vainīgi. Piemēram, ir cilvēki, kas strādā, pamet darbu, ir nodzēries. Es tādām nekad nepalīdzētu. Bet ja tiešām var redzēt, ka ir izmests no darba, palikusi sieva ar 4 bērniem, tad es noteikti palīdzētu.

Kā tu varētu palīdzēt?

„Nestu mantas, drēbes. Bet pati tā neesmu darījusi.”

Tomēr liela daļa nopietnībā apgalvoja, ka palīdzību sniegtu par atlīdzību. Jautājot, vai Tu sniegtu palīdzību roku vecai sieviņai, kura ar grūtībām nes iepirkumu maisiņu, zēns atbildēja:

„ Tikai, ja man samaksā. Naudu vajag!,,

Ja Tev būtu daudz naudas, vai Tu palīdzētu?

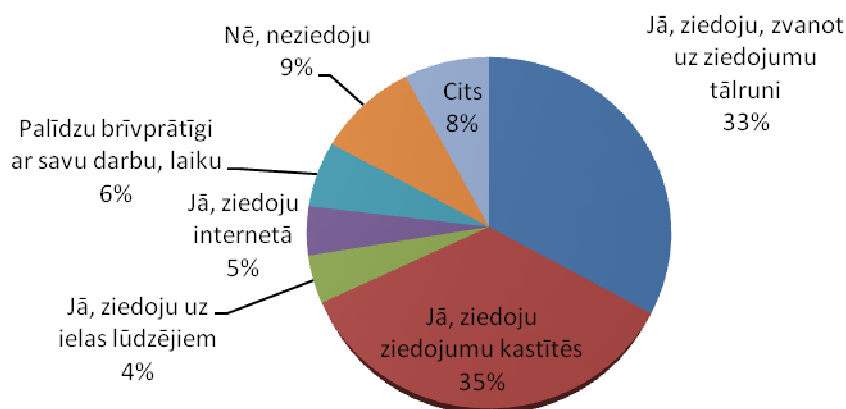
„Tad man būtu daudz naudas un maz laika, būtu jātērē nauda”.

Apkopotās atbildes uz šiem jautājumiem ļauj izdarīt pieņēmumu, ka skolēnos ir sajūta, ka cilvēkiem ir jāpalīdz, iespējams, šī apziņa ir iemācīta, ieaudzināta. Tomēr reālu gatavību šo palīdzību sniegt vairums nav gatavi, vai arī nav gatavi sniegt bez atlīdzības, kas ir labdarības pamatbūtība.

6. Izplatītākie ziedošanas veidi

Interneta vietnes Draugiem.lv aptaujā uzdodot jautājumu „Vai ziedojat labdarībai?”, tikai 9% atbildēja, ka labdarībai neziedo. Izvēloties vienu no piedāvātajiem atbilžu variantiem, kas ietvēra konkrētus ziedošanas veidus, 35% no aptaujātajiem 2224 respondentiem atzina, ka ziedo, izmantojot iespēju ziedot ziedojumu kastītēs, savukārt 33% aptaujāto atzina, ka ziedo, zvanot uz labdarības tālruni. 6% palīdz, iesaistoties brīvprātīgā darbā, 5% ziedo internetā, bet 4% atsaucās ziedojumu lūdzējiem uz ielas.

Vai ziedojat labdarībai?

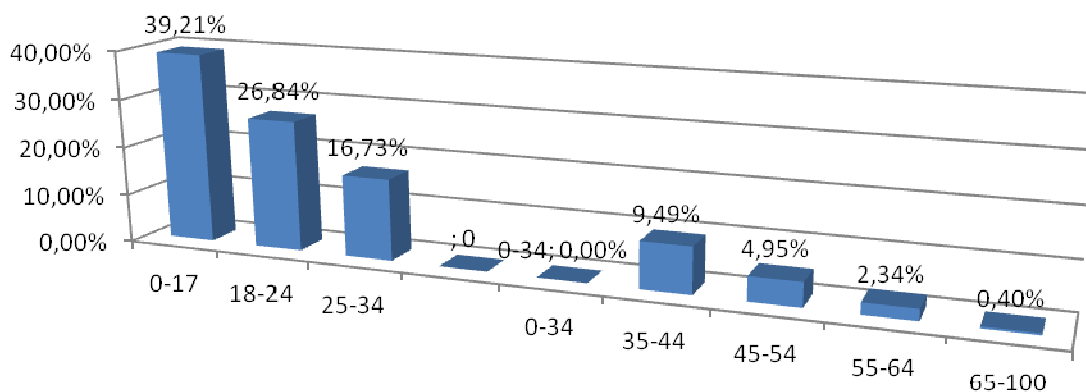
Iespējams, respondentiem bija grūti izvēlēties tikai vienu no piedāvātajiem ziedošanas veidiem, un ikdienā tie iesaistās dažādās labdarības aktivitātēs, ko apliecina anketas respondenta, 35 gadus veca vīrieša komentārs:

„Trūkst iespēja, ka var vairākas atbildes atzīmēt, jo nu man jāizvērtē, kas ir svarīgāks. Man vienlīdz svarīgi ir ziedot gan naudu uz ielas lūdzējiem, pa tālruni, regulāri ziedojumi internetā, brīvprātīgais darbs dažādos veidos un vietās. Novērtējiet kas ir naudas izteiksmē visvērtīgākais. Varat?”

No aptaujātajiem respondentiem 85% bija sievietes, bet 15% vīrieši. Šīs interneta aptaujas aktīvākā daļa bija respondenti vecumā līdz 34 gadiem – 39% aptaujāto bija bērni līdz 17 gadiem, 27% jaunieši no 18 līdz 24 gadiem, un 17% aptaujāto bija vecumā no 25 līdz 24 gadiem. Vecumā no 35 līdz 64 gadiem kopējais respondentu loks veidoja 34% no respondentiem.

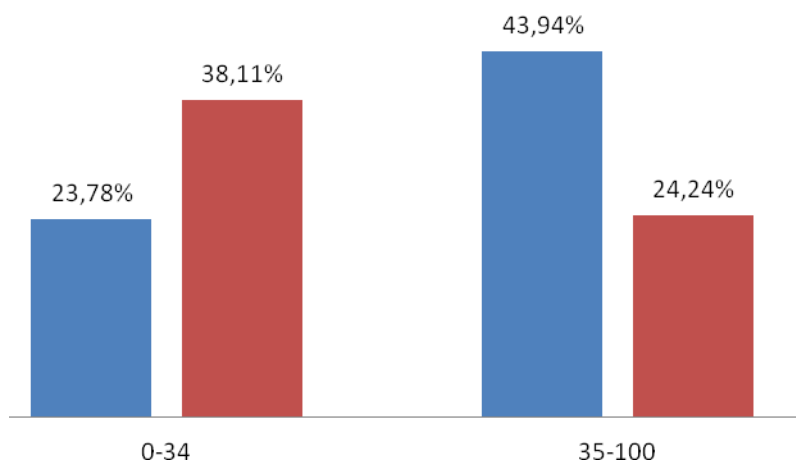
Datos novērojams, ka cilvēki vecuma posmā līdz 34 gadiem vairāk izmanto iespēju ziedot ziedojumu kastītēs, savukārt respondenti pēc 34 gadu vecuma biežāk ziedo, zvanot uz

Vecuma grupas

ziedojuma tālruņiem.

Jā, ziedoju, zvanot uz ziedojumu tālruni ■ Jā, ziedoju ziedojumu kastītēs

Arī fokusgrupu diskusijās, runājot par ziedošanas veidiem un iespējām, no skolēniem vispopulārākais ziedošanas veids tika atzīts tieši ziedošana ziedojumu kastītēs.

„Labdarības tālrunī ziedojums maksā veselu latu! Bet kastītē var iemest vairāk santīmu”, atzīst fokusgrupas diskusijas pārstāvis, 12 gadīgs zēns.

Meitene, 16 gadi: „Esam vākuši drēbes, grāmatas, vākuši naudu skolas līmeņa labdarības akcijās.”

„Es grāmatas ziedoju. Esam grāmatas vākuši lielās kaudzēs. Tā bija skolas akcija”

„Parunāties” – tā atbild jauniešiem, jautājot, kā var palīdzēt otram, kas nonācis grūtībās.

„Var ziedot apģērbu, medicīnas pakalpojumiem, nopirkt ēdienu, piemēram, nedot ubagam naudu, bet iedot paēst, esam vākuši naudu, zieduši drēbes”.

Arī šīs aptaujas dati apliecina iepriekš izvirzīto pieņēmumu, ka Latvijā, tostarp bērnu un jauniešu vidū, tieši naudas ziedošana ir visizplatītākā labdarības aktivitāte. Sava laika ziedošanu brīvprātīgā darbā kā pašu praktizētu labdarības aktivitāti atzina 6% aptaujāto.

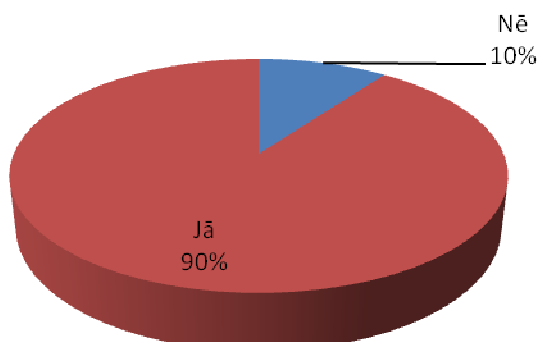
7. Labdarības rezultāts

Atbildes uz jautājumu „Vai Jūsu līdzšinējā iesaiste labdarībā, Jūsprāt, ir devusi rezultātu”, 90% interneta aptaujāto atbildēja apstiprinoši.

Savukārt skolotāju fokusgrupas ietvaros šis jautājums tika apšaubīts, minot, ka tieši negatīvās pieredzes dēļ, kad ziedojumi izlietoti krāpnieciskos nolūkos, arī attieksme pret ziedošanu un

labdarību ir rezervēta.

Vai Jūsu līdzšinējā iesaiste labdarībā, Jūsuprāt, ir devusi rezultātu?

„Ir daudz dzirdēts par to, ka ziedotā nauda aiziet kaut kur citur. Tas jau nekur nepazūd, tā sajūta paliek”

Tomēr jautājot, par kuru konkrēto gadījumu tiek runāts, konkrēti norādīt nevienu nevarēja.

Eksperta intervijā, runājot ar sociālantropologu Klāvu Sedlenieku, neuzticēšanās tika minēta kā viena no visizteiktākajām latviešu īpašībām, kas ietekmē arī attieksmi pret labdarību.

Klāvs Sedlenieks:

„Latvijā cilvēki, manuprāt, ir aizdomīgi un neuzticīgi – mūsu vēsture, pieredze neļauj mums uzticēties. Bez uzticēšanās nav sadarbības.”

Vairums cilvēku, kuri iesaistījušies labdarībai, uzskata, ka tas ir devis rezultātu. Savukārt tieši neuzticēšanās ir iespējams, viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ cilvēki labdarībā neiesaistās.

8. Ziedošanas motivācija

Pētījumā ar anketu palīdzību, mēģinājām arī noskaidrot motivāciju – kas veicina cilvēkus iesaistīties labdarībā. Lai arī šis bija atvērtā tipa jautājums, 34% respondentu savās atbildēs ir rakstījuši par cilvēciskumu, kā primāro motivāciju.

„Apkārt ir daudzi, kam ir nepieciešama palīdzība un lietas, kurām mēs vairs nepiešķiram nozīmi! Cilvēciskums, kā lielisks dzinējspēks un motivācijas noteicējs dod man spēku un vēlmi jebkādā veidā būt izpalīdzīgam.”

16% respondentu atklāj, ka viņus virza apziņa, ka citiem klājas grūtāk. Vēl parādās tādi motivācijas veidi, kā mīlestība, laimes un prieka sajūta, ticība, pilsoniskā atbildība, morāle u.c.

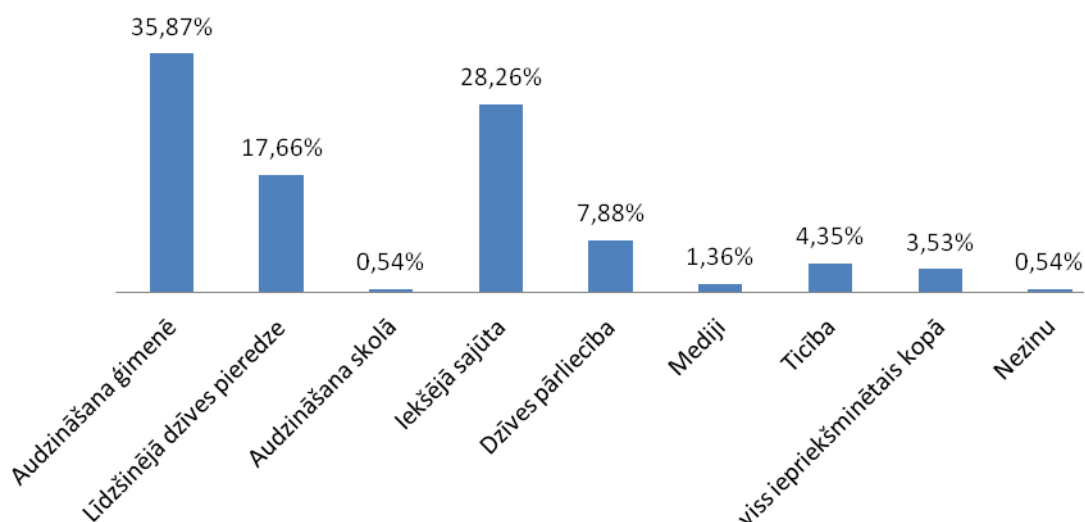
7% respondentu saka, ka viņi nezina, kāda ir viņu motivācija, savukārt tikai 2% atzīst, ka motivācijas neesot un lielāka daļa no šiem 2% ir atbildējuši, ka iesaistās labdarībā ziedojot naudu, bet līdzšinējā iesaistīšanās labdarībā, viņuprāt, nekādu rezultātu nav devusi.

No šīm atbildēm varam secināt, ka spēja saprast otra nelaimi, empātija un iecietība ir populārākā ziedošanas motivācija.

9. Ziedošanas izpratnes veidošanās

Jautājumā par aspektiem, kas ietekmē izpratnes veidošanos par palīdzības nepieciešamību citiem, vairums respondentu atbildēja, ka tā ir audzināšana ģimenē (36%), kā arī iekšēja

Kas, Tavuprāt, katrā cilvēkā veido izpratni par vajadzību palīdzēt tiem, kam klājas sliktāk?

sajūta (28%). Līdzšinējo dzīves pieredzi par vērtīgu atzina 17 % aptaujāto, bet dzīves pārlicība palīdzēt citiem mudina 8% aptaujātos.

Skolotāju fokusgrupās, kā arī eksperta intervijā viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ skolēnos trūkst izpratnes par nepieciešamību palīdzēt, tika minēts sabiedriskā, kopējā labuma sajūtas trūkums.

„Mums katram jābūt egoistam. Sava labklājība jānodrošina. Es gribu, lai man ir labi.”

„Vai ir citiem jāpalīdz? Sākumā pašam sev jāpalīdz, tad var palīdzēt citiem.”

Eksperts Klāvs Sedlenieks kā vienu no iespējamajiem iemesliem, kas cilvēkus attur no palīdzības, min salīdzinoši augsto izglītības līmeni:

„Iespējams mēs esam pārāk izglītoti. Jo mums ir tā vēlme dot, atsaukties, ziedot, bet tad mēs sākam domāt, analizēt, un secinām – varbūt konkrētajam cilvēkam labāk ir palikt tur, kur viņš pašreiz atrodas un nepalīdzēt. Jo palīdzot mēs viņam liedzam iespēju pašam attīstīties.”

Klāvs Sedlenieks:

„Bieži vien Latvijas veiksmīgajiem cilvēkiem liekas, ka visu dzīvē viņi ir sasnieguši paši, neviens viņiem nav palīdzējis. Tādēļ arī citiem viss ir jāsasniedz tikai pašu spēkiem.”

To papildina skolotāju diskusijā paustais viedoklis:

„Jautājums tāds, vai ziedojot, es nenodaru vēl lielāku ļaunumu. Ne velti tagad jau sāk runāt par profesionāliem pabalstu un palīdzības saņēmējiem – kad saņemt ziedojumus un pabalstus ir izdevīgāk, nekā strādāt”.

Savukārt neuzticoties, nesadarbojoties un neatsaucoties palīdzībai, nav attīstības:

Klāvs Sedlenieks: „Runājot par Ameriku, tad šajā valstī pašorganizēšanās, sadarbības tradīcijas ir ļoti spēcīgas. Jau 19. gadsimtā Eiropas pētnieki analizēja Amerikas kapitālisma veiksmes stāstu, secinot, ka lielā mērā pašorganizēšanās, apvienošanās dažādās organizācijās, ļauj veiksmīgāk attīstīties. Tostarp biznesa veidošanā. Jo šajās grupās cilvēki savstarpēji uzticas un sadarbojas. (...)

Latvijā cilvēki ir aizdomīgi un neuzticīgi – mūsu vēsture, pieredze neļauj mums uzticēties. Bez uzticēšanās nav sadarbības.”

Apkopojot atbildes uz augstākminēto jautājumu, iespējams secināt, ka tieši audzināšanai ir viena no lielākajām nozīmēm labdarības tradīciju veidošanā, kā arī – izpratnei par vajadzību uzticēties, sadarboties, kas savukārt veido nepieciešamos priekšnoteikumus kopējai attīstībai.

Ieteikumi:

Ņemot vērā pētījuma ietvaros izdarītos secinājumus, svarīgi labdarības tradīcijas un kultūru veidot ģimenē, skolā. Jo **iesaistīšanās labdarībā nav tikai iespēja atrisināt konkrētu problēmu**, sniegt palīdzību konkrētiem indivīdiem vai sabiedrības daļai – **iesaistīšanās labdarībā veicina sadarbību, līdzjūtību, izpratni par dažādām problēmām un iespējamiem to risinājumiem.**

Kā uzskata pētījuma eksperts, sociālantropologs Klāvs Sedlenieks:

„Būtu nepieciešams izanalizēt skolu mācību programmas, vai tās nav vērstas galvenokārt uz individuālo konkurētspēju, nevis uz sadarbību. Jo bez sadarbības nav attīstības, sadarbība ir grupas darbs, jo rezultāts ir atkarīgs no daudziem faktoriem, nevis tikai no viena cilvēka individuālajām spējām un talanta. Visiem nav jābūt banķieriem, komersantiem. Sabiedrībā mēs neesam izolēti, ir vajadzīgi visdažādākie cilvēki ar visdažādākajām prasmēm.

Skolēniem sociālajās zinībās iemāca, ka ir svarīgi sadarboties, palīdzēt. Tomēr tas, kas trūkst ir prakse. Es brīnos, kādēļ Latvijas skolās ir atceltas tādas vienkāršas prakses kā grīdas izslaucīšana klasēs, tāfeles notīrīšana, dežūras virtuvēs. Tās māca bērniem praktiskās iemaņas, konkrētu pienākumu uzņemšanos, atbildību. Praktiski to darot, bērnam veidojas izpratne par to, ko nozīmē strādāt virtuvē.

Tāpat par labdarību – kādēļ nevarētu praktiski bērni veikt kādas labdarības darbības, piemēram, dotos pie veciem un vientuļiem cilvēkiem, palīdzētu viņu darbos. Jo tā būtu iespēja saskarties ar dažādām dzīves situācijām, reāli palīdzēt.”

ⁱ „World Giving Index”, Charities Aid Foundation, United Kingdom, 2011